

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ธรรมะมันเป็นของที่ว่ามันไม่ค่อยได้ยื่นได้ฟัง ธรรมสากจณา เอตมมุงฺกฺลุมฺตฺตมฺ การฟังธรรมเป็นกาลเป็นเวลาเป็นมงคลอย่างยิ่ง แต่เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วเรามีโอกาสได้ฟัง วิทฺยฺกรอกทุกวันเพราะเราเป็นชาวพุทธ วิทฺยฺมีให้ฟังทุกวันเลย แล้วเราจะเปิดทั้งวันก็ได้ มีวิทฺยฺฟัง ทำไมมันฟังลำบากหรือไงนี้ การฟังธรรมมันยากตรงไหน มันได้ฟังตลอดเวลา อันนี้เพราะเราเป็นชาวพุทธ ถ้าเราเป็นคนชาติอื่นเราจะไม่ได้ยินธรรมะอย่างนี้หรอก ธรรมมันไม่มี

ในศาสนาอื่นนี้ไม่มีนักบวช ไม่มีพระ การทำบุญของเขาไม่เป็นการทำบุญของเขา เราทำบุญขึ้นมาเนื่องศัสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แล้วบวชเอหิกิขุบัญญัติวัคคีย์ก่อน แล้วก็บวชกันตลอดมา ตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนปัจจุบันนี้พระสงฆ์ไม่ขาดวรรคขาดตอน ถึงได้บวชสืบต่อกันมา เห็นไหม พระสงฆ์เกิดขึ้นมาจากองค์ศัสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก นี้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เกิดขึ้นมาแล้ว

เราเป็นชาวพุทธ เราถึงได้ทำบุญกุศลของเรา ถ้าเราได้ทำบุญกุศลของเรา เราสร้างบุญกุศลของเรา เราสะสมของเราขึ้นมา บุญกุศลของเราเห็นไหม รัตนตรัยเป็นแก้วสารพัดนึก พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นแก้วสารพัดนึก นึกที่ไหน ความรักเห็นไหม พ่อแม่มีรักลูกมาก สะอาดบริสุทธิ์มาก เวลาสัตว์มันรักลูกมันนะ มันตายแทนลูกมันได้นะ มันจะมีความรักลูก นี้บริสุทธิ์ สะอาดบริสุทธิ์ เพราะว่าอะไร? ความรักด้วยความเมตตา ไม่มีความหวังสิ่งตอบแทนใด ๆ เลย

แต่ทำไมองค์ศัสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกที่ไหนมีรัก ที่นั่นมีทุกข์ล่ะ? มีทุกข์เพราะมีความผูกพัน มีทุกข์เพราะพยายามถนอมไว้ เพื่อจะให้ลูกเราสมกับที่เราตั้งใจไว้ ให้ลูกเจริญเติบโตขึ้นมาสมความตั้งใจ แล้วมันก็เป็นไปสมความตั้งใจก็มี เวลามันผิดพลาดไปจากความสมความตั้งใจของเราก็มี อันนั้นมันเป็นเรื่องของกรรม ของสิ่งที่การกระทำของเขามันไม่สมประกอบขึ้นมา ความปรารถนาของพ่อแม่ต้องการให้เป็นอย่างนั้นหมดเลย ต้องการให้ลูกเป็นคนดี

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีพระรัตนตรัยในหัวใจ เห็นไหม นั่นนะแก้วสารพัดนึก นึกอะไร? นึกที่ว่าตอบปัญหา ปัญหาที่ว่าสมัยพุทธกาลนะพระสารีบุตรถามปัญหาไว้แล้วไม่มีใครตอบได้ในปัญหาในพระไตรปิฎก หนึ่งในไม่มีสอง หนึ่งในไม่มีสองนี่คืออะไร? นักปรัชญาตอบไม่ได้ แล้วโต้ตอบกับพระสารีบุตร พระสารีบุตรชนะหมด ถ้าพูดถึงสิ่งใดขึ้นมาแล้วมันจะมีสอง มีสองหมดเลย

แต่ถ้ามีหนึ่งคือหัวใจใจ หัวใจที่มันพ้นจากกิเลสนั้นเป็นหนึ่งในหนึ่ง ถ้าไม่พ้นจากกิเลสมันก็เป็นสองตลอด นั่นนะหนึ่งในไม่มีสองคือเอโก ธรรมเป็นเอก หนึ่งในไม่มีสอง ธรรมที่กับหัวใจเป็นธรรมอันเดียวกัน ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วมันจะไม่มีสองอีกเลย สองเข้ามาในหัวใจนี้มันเป็นเรื่องของกิเลส เรื่องความผูกพันไป นี่พระรัตนตรัย แก้วสารพัดนึกนี่ตรงนี้ นึกแล้วมันได้สมประกอบ

แล้วเราทำคุณงามความดีนี้ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะย่อมคุ้มครอง ถือศีล ๕ ศีล ๕ ก็ให้ความคุ้มครองเราแล้ว เราไม่ประพฤติปฏิบัติผิดขึ้นไป ความเป็นศัตรูกับเราก็ไม่มี ถ้ามีสมาธิขึ้นมา ใจมันสงบขึ้นมาเรามีความสงบของใจ เราจะทำอะไรเราก็มีสติสัมปชัญญะขึ้นมา เรามีปัญญาขึ้นมา สติ สมาธิ ปัญญา ปัญญาในหัวใจเกิดขึ้นมา นั่นนะแก้วสารพัดนึกนี่ก็อย่างนี้นึกกลับมาข้างในเพราะเป็นแก้วสารพัดนึก นึกเข้ามาถึงหัวใจของเรา ให้ถึงเอโก ธรรม ให้ถึงธรรมที่เป็นเอกนั้น

แต่ถ้ามันนึกไม่ได้มันเป็นเรื่องของหยาบไป มันนึกสิ่งนั้นไม่ได้เพราะเราไม่จริง ไม่จริงกับพระรัตนตรัย เราไม่จริงกับศีล เราถือศีลไม่บริสุทธิ์ขึ้นมา สิ้นนั้นก็ต่างพร้อยไป ถ้าเราถือศีลบริสุทธิ์ สิ้นนั้นก็ให้คุณกับเรา ถ้าเราทำศีลบริสุทธิ์ขึ้นมา ใจมันปกติของเราขึ้นมา ถ้าใจปกติขึ้นมา มันจะทำให้เราทำความสงบของใจได้ง่ายขึ้น ปัญญาจะเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น ปัญญาในการชำระกิเลส ปัญญาจะเกิดขึ้นจากเราใคร่ครวญแล้วเราตั้งใจของเราขึ้นมาด้วยความเป็นจริง

แก้วสารพัดนึกขึ้นมาที่พุทธโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน หัวใจเป็นผู้รับรู้สิ่งต่าง ๆ หัวใจเป็นสิ่งที่รับรู้แล้วสิ่งนั้นสะสมลงที่ใจ ใจนี้เป็นภาชนะรับทุกอย่างเลย ทั้งความคิดความชั่วร้ายไว้ทั้งหมด ถ้าลองได้การกระทำเกิดขึ้นแล้ว กรรมได้เกิดขึ้นมาแล้วสิ่งนี้จะเกิดขึ้นในหัวใจ สิ่งที้นักหนาสาหัส สาครรรจ์เท่าไรพรหมนั้นก็คิดปรารถนาได้ คุณเขาตั้งเป้าหมาย เขาทำโครงการต่าง ๆ เขาตั้งเป้าหมายไว้ เขาพยายามทำให้ถึงที่สุด ถึงที่สุดของเขาให้ได้

แต่เป้าหมายของเราย้อนกลับเข้ามาภายใน เป้าหมายของเราชำระของเราให้สะอาดให้ได้ ถ้าเราชำระของเราให้สะอาดให้ได้ เราทำของเราให้ได้ เราพ้นไปจากความสกปรกโสมมของใจ ความสกปรกที่เราไม่เข้าใจใจ ความสกปรกของโลกนี่เป็นสิ่งที่สกปรกเราเห็นเข้า มันมีกลิ่นเหม็น มันมีสิ่งต่าง ๆ เราก็รังเกียจ

แต่ความคิดของใจขึ้นมา มันคิดพันไป ความคิดพันไปเห็นใหม่ พระสารีบุตรไปสอน ฤๅษีถึงพระอนาคา แล้วไปรายงานองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทราบบว่าสอนถึงขั้นนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “สอนตำราขนาดนั้น ถ้าสอนต้องสอนให้ถึงที่สุด” นี่ ความคิดข้องขนาดที่ว่าติดพระอนาคาพระพุทธรูปเจ้ายังติเตียนพระสารีบุตร ในพระไตรปิฎกนะ ติเตียนไปเลยว่าทำไมสอนตำราขนาดนั้น ไม่สอนให้ถึงที่สุดไปเลย ให้พ้นออกไปจากกิเลสให้ได้ นั่นนะการสอน

นั่นการคิดขึ้นมา เวลามันคิดข้องขึ้นมา ความคิดข้องอันนี้ที่ว่าเป็นความสกปรกของใจ มันไปไม่ได้ มันคิดข้องขึ้นมา เราคิดข้องในอะไร? คิดข้องในความเห็นของเรา คิดข้องในสิ่งที่เราคิดเห็น ความผูกพันของเราขึ้นไป นี่ความรักอันบริสุทธิ์ สิ่งนั้นก็มีความบริสุทธิ์ มันเป็นเรื่องของโลกเขา น่าเห็นใจมากเรื่องพ่อแม่รักลูกนี่ รักจริง ๆ ความรักความผูกพัน เรื่องพ่อแม่กับลูกนี่ จะรักกันมาก สิ่งนี้จะเกิดมาโดยสัมพันธ์แล้วมันจะผูกพันไป

เวลาคนเราตาย เห็นใหม่ ที่ว่าบ่วงที่เขาทำศพสังศพไว้เนี่ย บ่วงบุตร บ่วงภรรยา บ่วงสมบัติ สังกันไปสังกันมาเลยสังกันจนเป็นประเพณีไปเลย ๆ แต่ไม่เป็นคติธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้เป็นคติธรรมในศาสนาสอนไว้ให้เป็นคติธรรมว่า ให้คิดถึงสิ่งนี้เป็นห่วง เป็นห่วงให้ติดข้อง เราไม่ติดเรา เราก็ติดเขา ติดกันไปห่วงอาลัยอาวรณ์มาก จะพลัดพรากจากกันก็ยิ่งอาลัยอาวรณ์

สิ่งที่เรายึดมั่นถือมั่นกันไป ถ้าอยู่เราก็ออยู่ด้วยความรักความผูกพัน ของเรานี้เป็นธรรมชาติที่เราสละไม่ได้ แต่เวลาเราจะต้องเป็นไป มันหน้าที่ของเรา ถึงว่าต้องรักตน ต้องให้เห็นอำนาจของตน ตนจะเป็นไปอย่างไรต้องให้เป็นไปตามสถานะอย่างนั้น เวลาเราอยู่เราก็ออยู่ตามปัจจุบันนี้ เวลาเราไปเราก็อไปตามปัจจุบันนี้ ปัจจุบันที่จะต้องไป ไปตามประสาของเราว่าต้องไปอย่างไร นั่นนะมันอยู่ในตัวมันเอง มันรักษาตัวมันเองได้ มันพึ่งตัวมันเองได้

ถ้าสิ่งนี้พึ่งตัวเองได้ นั่นนะแก้วารพัตติก นึกอะไรสมความปรารถนาของใจ เพราะใจสร้างสมบุญกุศลมา นึกอะไรมันก็ได้ตามความปรารถนานั้น นึกถึงความสงบเห็นใหม่ เราฝึกฝนขึ้นมาจนชำนาญขึ้นมา ชำนาญในวสี ชำนาญในการเข้าออก นึกขึ้นมามันก็ได้เมื่อนั้น หมุนออกปัญญามันก็ได้ในเรื่องของปัญญา หมุนออกไปในปัญญา ปัญญามันก็จะฟาดฟันกับกิเลส ชำระกิเลสออกไป ตามความเห็นของปัญญาที่ความถูกต้องอันนั้น

นั่นนะเกิดขึ้นจากการฝึกฝน เกิดขึ้นจากความเพียร เกิดขึ้นจากมรรค เห็นใหม่ ความเพียรชอบในมรรค มรรคนี้พระพุทธเจ้าไม่ได้สอน เราเข้าใจกันใจว่าทำว่าการปล่อยวางเราทำ ในศาสนาบอกให้ปล่อยวางเราก็ปล่อยวางตั้งแต่ต้นเลย จะเลิกทำความเพียรก็ปล่อยวาง จะเริ่มทำความเพียรก็เป็นความอยาก เป็นกิเลส สิ่งใดเป็นกิเลส ถ้าไม่ได้ฝึกฝนเลยมันจะชำระกิเลสไปจากไหน

เพราะมันไม่ได้ฝึกฝน มันไม่ได้ทำความเพียร ไม่ได้ชำระล้างขึ้นไป นั่นนะความเพียรเกิดขึ้นมาเป็นมรรค มันจะเป็นกิเลสไปจากไหน มันเป็นมรรค มรรคเกิดขึ้นมาแล้ว ความเพียรเกิดขึ้นมา ย้อนกลับมาทำความสะอาดของใจ ชักฟอกใจได้ด้วยปัญญาญาณ ปัญญาญาณจะชำระทำลาย สิ่งที่ว่าความสกปรกโสภณคือความเข้าใจผิด ความติดข้อง ไม่ติดข้องในอะไรเลยมันจะปล่อยแล้วลึกลงไปเรื่อย ๆ ลึกลงไปในหัวใจเรื่อย ๆ นี่สะอาดเข้าไปมันก็จะลึกลงไปในหัวใจ จนมันละเอียดอ่อน จะละเอียดลึกลงขนาดไหน แล้วมันเป็นสิ่งที่ว่าเห็นกับใจนี้ มันมหัศจรรย์ตรงที่ว่ามันเห็นกับใจ

สิ่งที่ว่าเราพึ่งพาอาศัยนี้เราจะเกาะเกี่ยวสิ่งทั่ววัตถุ สิ่งพึ่งพาอาศัยได้ เกาะเกี่ยวกับครอบครัว เกาะเกี่ยววงศ์ตระกูลนี้เพื่อพึ่งพาอาศัย เกาะเกี่ยวสิ่งนี้อาศัยขึ้นมาขนาดไหน ถ้าสมความปรารถนามันก็มีความสุข นั่นนะมันเหยียวยาวในความพอใจมีความสุข ยิ้มแย้มแจ่มใสกันชั่วครั้งชั่วคราว ชั่วครั้งชั่วคราวแล้วก็ต้องต่างคนต่างไปโดยสัญจะความจริง

แต่เพราะมีบุญกุศลขึ้นมารักษาให้ครอบครัวนั้นยิ้มแย้มแจ่มใสกัน อันนั้นเป็นบุญ บุญคือความสุขในครอบครัวในหัวใจ เรื่องของบุญคือความสุขในครอบครัวนะ ครอบครัวมีความสุข ครอบครัวมีความอบอุ่น อันนั้นเป็นบุญ บุญเกิดขึ้นมาจากเราศึกษาธรรม เราเข้าใจธรรมตามความจริง ถ้าอย่างนั้นแล้วมันจะไปตามความเห็นของใจ ใจมันเดินไปตามความเห็นของเขา มันจะต้องการความสะดวกสบาย ต้องการความมั่งง่าย ต้องการสิ่งทีว่ทำอะไรก็ลอยมา

เราไม่เข้าใจผู้ที่ปฏิบัติธรรม เห็นไหม เข้าใจว่าผู้ที่สิ้นกิเลสแล้วจะได้สมความปรารถนาทุกอย่าง คุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมความปรารถนาไหม คุณอย่างที่ว่านางมาคันทียาที่ตามโจมตีพระพุทธเจ้าตลอดไป นี่พระพุทธเจ้าอยู่ในโลกธรรม ๘ ถ้าหัวใจนั้นพันมันก็พันไปได้ หัวใจนั้นพันออกไป แต่สิ่งที่กระทบอยู่มันมีอยู่ มันไม่สมความคิด แต่เนี่ยเราคิดของเรา เราคิดของเราขนาดนั้นว่าถ้าหมดสิ้นกิเลสแล้วจะสมความปรารถนา สมความปรารถนาในเรื่องของหัวใจ สมความปรารถนาในเรื่องกิเลสเข้าถึงใจไม่ได้

แต่สิ่งที่ว่าปัจจัยเครื่องอาศัยไม่สมความปรารถนา มันจะเป็นไปลุ่ม ๆ ดอน ๆ ตามประสาโลกเขา ปัจจัยเครื่องอาศัยสิ่งที่อาศัยมันก็ต้องขาดแคลนไปอย่างนี้ โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิตย์ โลกนี้ความเสื่อมความเจริญเคลื่อนย้ายไปตามแต่กาลเวลาของเขา จากจุดหนึ่งไปจุดหนึ่ง มีความเสื่อมของโลกเขาหมุนเวียนไป หมุนเวียนไปตามอำนาจของเขา นี่โลกเป็นแบบนั้น เราอาศัยโลกอยู่มันจะเอาความสมบูรณ์มาจากไหน? มันจะไม่มีความสมบูรณ์ มันจะขาดข้องไป

แต่ถ้าคนมีบุญกุศลขึ้นมา มีการช่วยเหลือ มีการเจือจางกัน มันจะขาดแคลนขนาดไหน มันก็มีความสมบูรณ์ของมัน มันพออยู่พอกินของมัน พอเป็นไปได้นั้นเพราะสร้างบุญกุศลมา ถ้าไม่ได้สร้างมานะ ขาดแคลน อยู่ที่ไหนก็ขาดแคลน ขาดแคลนตามประสา อันนั้นขาดแคลน นี่บุญเป็นอย่างนี้ ใครสร้างคนนั้นได้ ใครไม่สร้างคนนั้นไม่ได้ ถ้าคนไหนไม่ได้สร้างคนนั้นทำไป มันก็ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ทุกข์ ๆ ยาก ๆ เกิดก็เกิดในแสนทุกข์แสนยาก

แล้วเราเวลาพูดในเรื่องของศาสนา ที่ว่าโทษแต่กรรม ๆ โทษแต่กรรมแล้วคนทำกรรมใครล่ะ? สิ่งที่คุณทำกรรมคือหัวใจมันเป็นคนคิดขึ้นมาเริ่มในหัวใจใช่ไหม แล้วมันทำลงไปใช่ไหม สิ่งที่ทำลงไปเพราะเราเป็นคนสร้างกรรมเอง กรรมถึงมีอำนาจเหนือเรา ถ้าเราสร้างคุณงามความดี สร้างกรรมดี กรรมดีต้องให้คุณงามความดีกับเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังบอกว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วไง” ทำดีต้องได้ดีเด็ดขาด ทำความชั่วความชั่วนั้นต้องให้ผลในอนาคตนั่นอน

สิ่งนี้เราต้องแยกแยะออกไป แล้วเราสร้างสมคุณงามความดี เราต้องสร้างคุณงามความดีให้พันออกไป พันออกไปให้ได้ก่อน ไม่มีดวงใจดวงไหนเลยที่ไม่เคยสร้างคุณงามความดีและความผิดพลาดในหัวใจ ทุกดวงใจเคยผิดพลาดมา แล้วสร้างคุณงามความดีมา มันมีอย่างนั้น แต่มันถึงเวลาจังหวะที่เราจะถึงจังหวะไหนกรรมให้ผลตรงไหน ให้ผลตรงนั้นมันจะให้ผล เรารับสร้างคุณงามความดี โอกาสของเรา

ศรัทธาเห็นใหม่ ศรัทธาความเชื่อมีขึ้นมาแล้วเราสะสมของเรา ถึงเวลาแล้วมันต้องทุกข์ยากนะ จะทำอะไรมันก็ไม่สมควรปรารถนา สิ่งใดก็ไม่สมควรปรารถนา แล้วตอนนั้นก็จะมีทุกข์ยาก แต่ในเมื่อมีความพอใจอยู่ ความปรารถนาของเรามีอยู่เราต้องสร้างของเราขึ้นมา สร้างของเราจนครบสมบูรณ์แล้วเราก็จะพ้นออกไปจากกิเลสได้ เป็นไปได้

มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ มีอยู่โดยดั้งเดิม ธรรมะนี้มีโดยธรรมชาติของเขา นี่เราสร้างสมได้ขนาดไหน คนทำได้ ๑ ก็ได้ ๑ ได้ ๒ ก็ได้ ๒ ได้ ๓ ได้ ๔ ก็ได้ ๔ คนที่ทำแต่ความสงบก็ได้แต่ความสงบ มันก็สะสมเป็นบุญบารมีของใจนั้นไป มันควรสะสมไป เป็นของที่ว่าควรสะสมยิ่งแล้วมันเป็นที่ว่าโลกเป็นอย่างนั้น เราอาศัยโลกอยู่ เราอาศัยโลกไป ไปตามประสาโลกเขา

แล้วเราพยายามหาเวลาลำเวลากำหนด อยู่ที่ไหนก็ทำได้ กำหนดพุทโธนี่มันง่ายมากนะ อยู่ที่ไหนก็กำหนดพุทโธระลึกสติอยู่ รู้ตัวอยู่นี่อันนี้ประเสริฐแล้ว รู้ตัวอยู่นี่ความประมาทไม่มี ความผิดพลาดไม่มี เป็นบุญเกิดมาในหัวใจเลย หัวใจจะเกิดขึ้นมาจากตรงนี้

นี่บุญกุศล สร้างสมของเราขึ้นมา ใจสอนใจ ใจฝึกใจ แล้วใจจะได้ผลขึ้นมาจากใจ พอใจได้ผลขึ้นมาจากใจมันก็ให้ร่างกายสมบูรณ์ ทุกอย่างจะสมบูรณ์ออกไปจากใจ ในร่างกายอันไม่สมบูรณ์แต่หัวใจเข้มแข็งขึ้นมา มันจะพาให้ร่างกายนั้นสมบูรณ์ขึ้นมาได้ สมบูรณ์ขึ้นมามันก็จะบมันก็มีความสุขในใจดวงนั้น ใจดวงนั้นมีความสุขตามอรรถภาพของตัวเอง เอวัง